

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Życie to nie teatr

Author: Małgorzata Smereczniak

Citation style: Smereczniak Małgorzata. (2018). Życie to nie teatr. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wyrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 372-374). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Życie to nie teatr

O cytacie

Cytat pochodzi z wiersza Edwarda Stachury pt. *Życie to nie teatr*. Słowa utworu kierowane są do kogoś, kto życie postrzega jako teatr i w konsekwencji wciąż gra, nakłada maski, jak aktor na scenie. Bohater wiersza dystansuje się wobec takiej postawy. Uważa, że potrafi dostrzec prawdziwą naturę ziemskiej wędrowni, przez co pełniej jej doświadcza i reaguje w sposób autentyczny. Jego emocje i uczucia są prawdziwe, ponieważ wiążą się z napięciem wynikającym z intensywności życia. Utwór zbudowany jest wokół kontrastu między „ja” i „ty”, zestawiono tu dwa różne sposoby pojmowania ludzkiej egzystencji („życie to jest teatr”, „wszystko to zabawa, wszystko to jest jedna gra” kontra: „życie to nie teatr”):

[...]

Ty i ja - teatry to są dwa!

Ty i ja!

Ty - ty prawdziwej nie uronisz łzy.

Ty najwyżej w górę wznosisz brwi.

Nawet kiedy źle ci jest, to nie jest źle.

Bo ty grasz!

Ja - duszę na ramieniu wiecznie mam.

Cały jestem zbudowany z ran.

Lecz kaleką nie ja jestem, tylko ty!

O autorze i jego twórczości

Edward Stachura (1937-1979) – urodził się w Charvieu we Francji jako Jerzy Edward Stachura (w dorosłym życiu zmienił w dokumentach kolejność imion). Gdy miał 11 lat, wraz z rodziną przeprowadził się do Polski, w okolice Aleksandrowa Kujawskiego. Już w czasach licealnych był skonfliktowany z ojcem i zdarzało mu się uciekać z domu. W tamtym okresie zaczął pisać wiersze, później również prozę. Jako poeta zadebiutował w 1956 roku, a kilka lat później ukazał się jego zbiór opowiadań

zatytułowany *Jeden dzień*. Studiował romanistykę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, potem na Uniwersytecie Warszawskim.

Wielu krytyków nieprzychylnie wypowiadało się na temat twórczości Steda (takiego pseudonimu używał Stachura) – krytykowano „niepoważną” tematykę utworów, ich potoczny, mało „literacki” styl. Wśród czytelników miał jednak wielu wielbicieli – odpowiadała im zarówno poetyka, jak i tematyka utworów. Poeta nie odnosił się do aktualnych i ważnych problemów społecznych ani politycznych. Zajmowała go natura, człowiek oraz życie – różne przejawy istnienia, różne stany z nim związane, np. poczucie wspólnoty i osamotnienia, radość, tęsknota, smutek. Postawę tę wyrażają znane i często cytowane słowa: „Wszystko jest poezją, każdy jest poetą”. Pochodzą one z utworu *Wszystko jest poezja. Opowieść-rzeka* (1975), w którym m.in. przewija się bliski Edwardowi Stachurze motyw poszukiwania i dostrzegania poezji w najbardziej prozaicznych, codziennych sytuacjach, w zwykłych rzeczach i w naturze.

Stachura wiódł życie „w drodze”, często się przemieszczał, podejmował się wielu prac (parę razy znalazł się w trudnej sytuacji materialnej), także ciężkich fizycznie – m.in. pracował przy wyrębie lasu. Znał języki francuski i hiszpański, zajmował się przekładami. W czasie rozkwitu popularności wiele podróżował: do Meksyku (dłuższy pobyt na stypendium), Kanady, Stanów Zjednoczonych, na Bliski Wschód, do krajów europejskich.

Edward Stachura popełnił samobójstwo w 1979 roku w Warszawie. Zdarzenie to poprzedzone było zdiagnozowaniem u niego psychozy depresyjno-urojeniowej oraz wypadkiem (być może była to próba samobójcza), w którym stracił część prawej dłoni.

Postać poety już za życia otoczona była legendą – postrzegano go jako BARDA z gitarą (chętnie wykonywał swoje utwory przy dźwiękach tego instrumentu, choć zdecydowanie nie miał talentu muzycznego), wiecznego wędrowca zachwyconego światem i poszukującego prawdy o życiu. Jego fani spotykają się regularnie podczas imprezy zwanej STACHURIADĄ. Z czasem coraz silniej utożsamiano osobę autora z bohaterami jego poezji i prozy – dla podkreślenia związku między działaniami twórczymi i aktywnością życiową Stachury stosowano określenia: „życiopisanie” oraz „poezja czynna”.

Edward Stachura tworzył wiersze, poematy (*Przystępuję do ciebie, Po ogrodzie niech hula szarańcza*), opowiadania i powieści (*Siekierzada albo zima leśnych ludzi, Cała jaskrawość*). Pisał też dzienniki oraz teksty niejednorodnie gatunkowo – łączące elementy eseju, szkicu filozoficznego i powieści autobiograficznej. Stachura bywa zaliczany do grona polskich POETÓW PRZEKLĘTYCH (WYKLĘTYCH).

Nawiązania

Utwór, podobnie jak inne wiersze Stachury, należy do repertuaru wielu artystów wykonujących POEZJĘ ŚPIEWANĄ (muzykę skomponował Jerzy Satanowski). Znane są przede wszystkim interpretacje Jacka Różańskiego oraz Marka Gałązki.

Warto wiedzieć

- BARD – zob. **Wyrwij murom zęby krat*
- POETA PRZEKLĘTY (WYKLĘTY) – zob. **Ktoś, / Kto kocha, / Nie jest tym, co / Umrze*
- POEZJA ŚPIEWANA – termin określający wykonanie muzyczne utworu poetyckiego, który pierwotnie nie był przeznaczony do śpiewania. Interpretacja muzyczna i wokalna ma podkreślić walory literackie tekstu.
- STACHURIADA – cykliczna impreza organizowana w Grochowicach, gdzie pod koniec lat 60. XX wieku mieszkał i pracował Edward Stachura. Podczas jej trwania odbywają się m.in. koncerty i konkursy poezji śpiewanej.

Z opracowań

[...] określenie – totalny – odnosi się do wielu aspektów pisania Stachury. Między innymi wiąże się z poszukiwaniami „wypowiedzi zupełnej”, próbą zawładnięcia całością rzeczywistości, uchwycenia za pomocą literatury jednoczesności zdarzeń, zatrzymania uciekającej chwili. Poszukiwania zakrojone na taką skalę wiązały się z eksperymentami w sferze języka (co było przyczyną wielu nieporozumień w obszarze recepcji). Stachura, walcząc z konwencjami językowymi i gatunkowymi, starał się zbadać „wyporność literatury”, jednocześnie poszerzając jej granice.

Pachocki 2007, 35–36

Bibliografia

- Buchowski M., 2014: *Buty Ikara. Biografia Edwarda Stachury*. Warszawa.
- Pachocki D., 2007: *Stachura totalny*. Lublin.
- Rutkowski K., 1987: *Przeciw (w) literaturze. Esej o „poezji czynnej” Mirona Białoszewskiego i Edwarda Stachury*. Bydgoszcz.
- Stachura E., 1982: *Wiersze, poematy, piosenki, przekłady*. Red. Z. Fedeci. Wstęp K. Rutkowski. Warszawa.

Małgorzata Smereczniak